

2018. gada Davosas deklarācija

Kultūras ministru konference,
2018. gada 20. - 22. janvāris,
Davosa (*Davos*), Šveice

Ceļā uz augstas kvalitātes būvkultūru (*Baukultur*) Eiropā

Mēs, Eiropas kultūras konvencijas parakstītāju un Eiropas Padomes novērotājvalstu kultūras ministri un delegāciju vadītāji, kā arī UNESCO (Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas), ICCROM (Starptautiskā kultūras vērtību saglabāšanas un restaurācijas pētniecības centra), Eiropas Padomes, Eiropas Komisijas un Eiropas Arhitektu padomes pārstāvji, Eiropas Padomes par telpisko/reģionālo plānošanu atbildīgie Eiropas ministri, *ICOMOS International* un *Europa Nostra* pārstāvji, tikšanās laikā no 2018. gada 20.-22. janvārim Davosā, Šveicē, pēc Šveices Konfederācijas prezidenta, Iekšlietu ministrijas vadītāja Alena Berse (*Alain Berset*) uzaicinājuma, Eiropas Kultūras mantojuma gada (2018. gads) ietvaros, Pasaules Ekonomikas foruma priekšvakarā,

ņemot vērā esošos izaicinājumus, tostarp, ekonomiskās un finanšu krīzes ilgstošās sekas, ceturto industriālo revolūciju, paātrināto urbanizāciju, perifēro reģionu samazināšanos, migrāciju un sociālās pārmaiņas, pieaugošo nevienlīdzību, klimata pārmaiņas un kaitējumu videi, un to, cik būtiski viss iepriekš minētais ietekmē mūsu dzīves telpu;

apzinoties būtiskos pasākumus, ko veikusi starptautiskā kopiena, cenšoties panākt iekļaujošāku un ilgtspējīgāku pasauli, taču vienlaicīgi arī neatliekamo nepieciešamību stiprināt šos centienus un izstrādāt jaunas pieejas Eiropas būvētās vides kultūras vērtību aizsardzībai un sekmēšanai;

atzīstot izšķirošo ieguldījumu, ko augstas kvalitātes būvētā videi sniedz ilgtspējīgas sabiedrības izveidei, kam raksturīgs augstas kvalitātes dzīves līmenis, kultūras daudzveidība, individuālā un kolektīvā labklājība, sociālais taisnīgums un saliedētība, un ekonomiskā efektivitāte;

apzinoties tendenci zaudēt kvalitāti gan būvētā vidē, gan brīvdabas ainavās visā Eiropā, kas, jo īpaši, izpaužas būvniecības trivializācijā, dizaina, ieskaitot arī nepietiekamas rūpes par ilgtspēju, aizvien pieaugošo vienveidīgo urbanizāciju un bezatbildīgu zemes izlietojumu, vēsturiskās struktūras pasliktināšanos un reģionālo tradīciju un identitāšu zaudēšanu;

apzinoties, ka ir pienācis pēdējais brīdis veikt pasākumus, kas nodrošinās, lai esošie un turpmākie sociālie, ekonomiskie, vides un klimatiskie attīstības scenāriji un tendences pārtrauktu pazemināt būvētās vides kvalitāti, un, tieši otrādi - tās varētu izmantot kā pilnveidošanas iespējas, un ka 2018. gads kā Eiropas kultūras mantojuma

gads, kura mērķis ir atzīt vēsturiskā aspekta vērtību būvētajā vidē, ir atbilstošs laiks, lai to paveiktu;

uzsverot, ka ikvienam, neatkarīgi no izcelsmes, ir tiesības piedzīvot, dalīties un būt par daļu no kultūras vides, ka to, kā mēs pastāvam līdzās un attīstāmies kā kopienas, galvenokārt, nosaka kultūra, un, līdz ar to, mūsu dzīves telpas izveide, pirmkārt, ir kulturāla darbība,

ar šo deklarējam:

Kultūras centrālā loma būvētajā vidē.

1. Kultūra sekmē un veicina ekonomisko, sociālo un vides ilgtspēju. Tā veido mūsu identitātes un nosaka mūsu mantojumu. Līdz ar to, kultūrai jāklūst par attīstības politiku stūrakmeni un jāuzsver tās ieguldījums kopējā labuma sasniegšanas centienos. Demokrātiska, mierpilna un ilgtspējīga attīstība nav iedomājama, ja tās pamatā nav kultūras.
2. Politikā ir jāuzsver nepieciešamība veidot uz kultūru vērsta, ilgtspējīgas pieejas attīstību jebkurā jomā un jebkurā mērogā. Īpaši jāizceļ Eiropas ainavu un kultūras mantojuma vērtība un neaizvietojamība, koncentrējoties ne tikai uz pilsētām un pilsētu teritorijām, bet arī uz perifērajām un lauku teritorijām, un to savstarpējo savienojamību.
3. Mums ir steidzami nepieciešama visaptveroša, uz kultūru vērsta pieeja būvētai videi un humānistisks redzējums par to, kā mēs visi kopā veidojam savu dzīves telpu un mantojumu, ko atstājam aiz sevis.

Būvkultūras (*Baukultur*) koncepts

4. *Būvkultūra* aptver ikvienu cilvēka darbību, kas pārveido būvēto vidi. Visu būvēto vidi, ieskaitot ikvienu projektētu un uzbūvētu lietu, kas ir iestrādāta un saistīta ar dabisko vidi, jāuztver kā vienotu veselumu. *Būvkultūra* attiecas uz esošām ēkām, tostarp, pieminekļiem un citiem kultūras mantojuma elementiem, kā arī uz laikmetīgo ēku, infrastruktūras, publisko teritoriju un ainavu projektēšanu un izbūvi.
5. Bez arhitektūras, konstruktīvā un ainavu dizaina un tā materiālās īstenošanas, *būvkultūra* izpaužas arī ēku projektu, infrastruktūras tīklu, pilsētu, ciematu un brīvdabas ainavu plānošanas procesos.
6. *Būvkultūra* attiecas gan uz detalizētām būvniecības metodēm, gan liela apjoma transformācijām un apbūvēm, aptverot tradicionālās un vietējās būvniecības prasmes, kā arī inovatīvus paņēmienus.

Mūsu redzējums par augstas kvalitātes *būvkultūru*

7. Mums steidzami nepieciešama jauna, pielāgojama pieeja būvētās vides veidošanai; tāda, kas balstās kultūrā, aktīvi ceļ sociālo saliedētību, nodrošina vides ilgtspēju un sniedz ieguldījumu mūsu visu veselībā un labklājībā. Tā ir augstas kvalitātes *būvkultūra*.
8. Būvētās vides dizains, mijiedarbība starp objektiem un to būvēto un dabisko apkārtni, telpiskā saskaņotība, mērogs, materiālu izvēle: visiem šiem faktoriem ir tieša ietekme uz mūsu dzīves kvalitāti. Līdz ar to, augstas kvalitātes *būvkultūra* izpaužas apzināta, labi pārdomāta dizaina piemērošanā ikvienā būvniecības un labiekārtošanas darbībā, dodot priekšroku kultūras vērtībām, nevis īstermiņa saimnieciskam labumam. Tādējādi, augstas kvalitātes *būvkultūra* ne tikai atbilst funkcionālajām, tehniskajām un ekonomiskajām prasībām, bet arī apmierina cilvēku sociālās un psiholoģiskās vajadzības.
9. Kultūras mantojumam ir īpaša loma augstas kvalitātes *būvkultūras veidošanā*. Tam, kā mēs lietojam, uzturam un aizsargājam savu kultūras mantojumu šodien, būs būtiska loma augstas kvalitātes būvētās vides attīstībā nākotnē.

Sabiedrības ieguvumi no augstas kvalitātes *būvkultūras*

10. Augstas kvalitātes *būvkultūra* uzlabo mūsu vietas izjūtu. Sniedzot cilvēkiem iespēju identificēties ar savu dzīves telpu, tiek sekmēta iekļaujoša un saliedēta sabiedrība, mazināta diskriminācija un radikalizācija, veicināta integrācija un pilsoniskā apziņa. Tas attiecas ne tikai uz pilsētu centriem un vēsturiskām vietām, bet uz ikvienu Eiropas dzīves vides aspektu; priekšpilsētu un lauku teritorijām, ciematiem, industriālajām zonām un infrastruktūru.
11. Augstas kvalitātes *būvkultūra* sekmē plaukstošu un daudzveidīgu kopienu veidošanos. Tā rada būvēto vidi, kas aptver laikmetīgās kultūras izpausmes, tai pašā laikā respektējot kultūras mantojumu. Tā sniedz ilgtspējīgus dzīves apstākļus un stiprina sociālo dzīvesprieku, radot pienācīgus, par saprātīgu cenu nopērkamus un pieejamus mājokļus.
12. Augstas kvalitātes *būvkultūra* aizsargā vidi. Tā atbalsta ilgtspējīgu transportu un atbildīgu zemes lietojumu, palielina apzaļumoto teritoriju daudzumu pilsētās un sekmē veselību un bioloģisko daudzveidību.
13. Augstas kvalitātes *būvkultūra* vairo ekonomisko vērtību, radot augstas kvalitātes un izturīgākus aktīvus un labvēlīgus apstākļus ekonomiskajam uzplaukumam sabiedrībā. Tā lieto resursus ilgtspējīgā veidā, tādējādi nodrošinot, ka arī nākamās paaudzes spēs gūt labumu no pozitīvas sociālās un ekonomiskās attīstības.

Par augstas kvalitātes *būvkultūru*

14. Augstas kvalitātes *būvkultūrai* nepieciešams noteikt pareizu līdzsvaru starp plānošanas, projektēšanas, būvniecības un pielāgojamas atkārtotas izmantošanas kultūras, sociālajiem, ekonomiskajiem, vides un tehniskajiem aspektiem, sabiedrības interesēs kopējā labuma sasniegšanai.
15. Augstas kvalitātes *būvkultūrai* jābūt iestrādātai attiecīgos likuma dokumentos. Augstas kvalitātes sasniegšanai visā būvētajā vidē, ieskaitot kultūras mantojumu, jābūt obligāti noteiktai par pamata mērķi visās darbībās ar telpisku ietekmi. Augstas kvalitātes prasība jāapsver tādā pašā līmenī kā ekonomiskās vai tehniskās intereses. Arī spēkā esošajiem standartiem un normām jābūt savietojamiem ar augstas kvalitātes mērķi.
16. Augstas kvalitātes *būvkultūra* vai rasties tikai starpdisciplinārā diskursa kontekstā, īstenojot daudzlīmeņu un starpnozaru sadarbību starp politikas veidotājiem, kompetentajām iestādēm un speciālistiem. Ņemot vērā, ka tā aptver radošus, funkcionālus un sociālus aspektus, tās izveidē vienlīdz jāpiedalās visām attiecīgajām disciplīnām un speciālistiem. Viens augstas kvalitātes sekmēšanas mehānisma spilgts piemērs ir starpdisciplinārie un plaši apspriestie dizaina konkursi. Augstas kvalitātes *būvkultūras* veiksmīgai darbībai nepieciešama pilsoniskas sabiedrības un informētas un apzinošās publikas līdzdalība.
17. Augstas kvalitātes *būvkultūras* izveidei nepieciešami centieni izglītošanas un informētības celšanas jomā, lai sekmētu labākus spriedumus par *būvkultūru*. Mūsu būvētās vides kvalitāte, kas tiks nodota mantojumā nākamajām paaudzēm, ir visu tajā iesaistīto personu - kā publiskā, tā privāta sektora - atbildība.

Uzsverot, ka būvkultūra kā kopējs labums ir arī kopēja valdību, organizāciju un privātā sektora atbildība un to, ka ir steidzami nepieciešams celt informētības līmeni par attiecīgajiem kultūras, sociālajam, ekonomiskajiem, vides un tehniskajiem jautājumiem, mēs

apņemas:

18. ieviest ikdienā un popularizēt augstas kvalitātes *būvkultūras* idejas un principus visām ieinteresētajām personām, ieskaitot pārējos valdības locekļus un plašāku sabiedrību, jo īpaši, jauniešus, un jebkādā atbilstošā un piemērotā veidā izcelt tās labvēlīgo ietekmi uz sabiedrību;
19. ieviest labākas politikas, kas aptvertu uz kultūru vērstu *būvkultūras* konceptu, un ietvertu augstas kvalitātes *būvkultūras* redzējumu kā politikas pamata mērķi;
20. atbalstīt turpmākas darbības un pasākumus, kas paredzēti augstas kvalitātes *būvkultūras* redzējuma veicināšanai un īstenošanai;

21. aicināt visas attiecīgās ieinteresētās publiskā un privātā sektora personas atzīt augstas kvalitātes *būv kultūras* pozitīvo ietekmi uz kopējo labumu un apliecināt savu pienākumu sniegt ieguldījumu tās ieviešanā, jo īpaši, attiecībā uz ar *būv kultūru* saistītām investīcijām;
22. mudināt citus pasaules reģionus atzīt augstas kvalitātes *būv kultūras* vērtību un pievienoties šim procesam;
23. ne vēlāk kā pēc 10 (desmit) gadiem tikties vēlreiz, lai novērtētu un pārrunātu progresu augstas kvalitātes *būv kultūras* sasniegšanā Eiropā.

Davosā (Šveice), 2018. gada 22. janvārī.